

PETRI CSATHÓ FERENC VERSEI

Pieta

szívemben fűevők laknak
bordáim karámában béke
de ebben a kacsalábonforgó
szobakonyhában sohasem
nyugszik le a Nap

Rosa rubiginosa

rosa rubiginosa
rozsdát virágzó rózsa

öved nincs ki megoldja
elmúlás árva Holdja

utódokat te nem szülsz
hervadsz hamar megöszülsz

fertőző magányú rózsa
rosa rubiginosa

Pentatónia

elvettelek ötödnapra
szobánkat a bánat lakja
házunkat Kelemen rakja fel

csináltunk harsogó kölyköt
csinált nekünk hosszú böjtöt
kenyerünknek szalonna felel

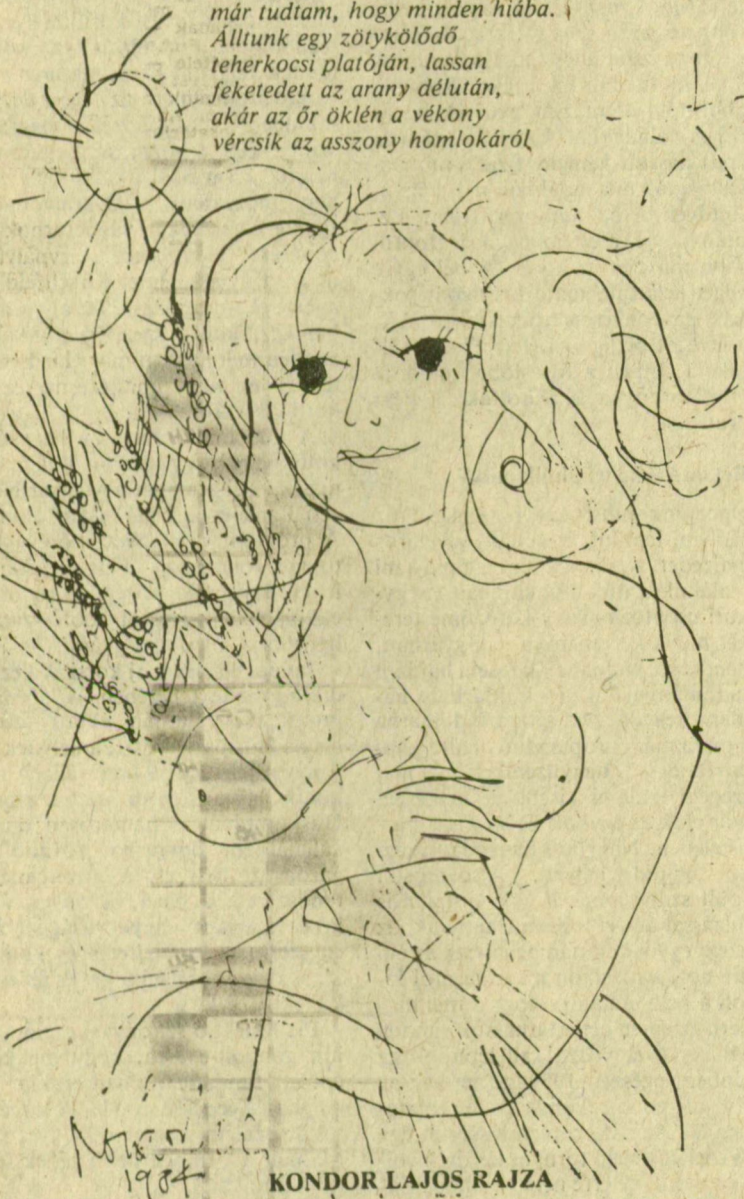
eső esik telik árok
ötujjú fán varjú károg
öt sebünkől vér szívárog el

A béke első napja

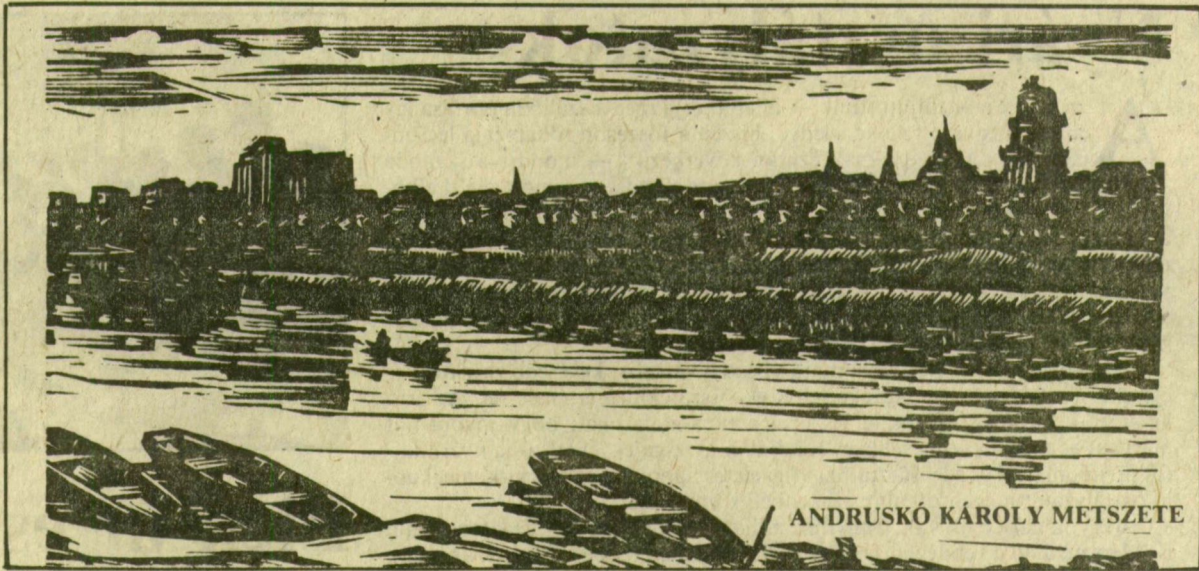
itt élt asszonya két fia
nem volt már semmit szólnia
a láthatárt füst és korom takarták
és jól látta a katona
száll még a füstje ég felé a háznak
és elindult a végtelenné látszó
zsákutcákban rabló-pandúrt játszó
kölykök között a kislányok babáztak
az érdemrendeket a földre dobta
vigyék — ha vannak még — a szarkák

A jel

Amidőn megláttam a jelt;
egy asszony homlokán világított,
seb volt, parázsló, mélyvörös;
már tudtam, hogy minden hiába.
Álltunk egy zötykölődő
teherkocsi platóján, lassan
feketedett az arany délután,
akár az ör öklén a vékony
vércsík az asszony homlokáról

KONDOR LAJOS RAJZA

ANDRUSKÓ KÁROLY METSZETE

Király István búcsúja

Ünnep előtt való nap nem kellett megvárunk, hogy a csereserdő fölött megvörösödjön a nap, korábban hazahajthattuk a marhákat az őrzésből. Öregapám meg Lajcsi bátyám segítette bekötni őket a jászol elé, gondosan körbenézték őket, nem esett-e valami bajuk a kezünk alatt, és amikor mindent rendben találtak, tenyerükkel meglapogatták a szeliden bőgdező jószágok farát.

Miután tisztességgel letettük a teheneink gondját, öreganyánk nekünk esett, süvölvény unokáknak, hatalmas dézsába dugta a fejünket és sürölt, sikált bennünket, mi meg prüszkoltunk, sivalkodtunk. Aztán tisztát kaptunk, de már nem volt szabad sehova se mennünk. Ott kuporogtunk a pitvarban a vásottra mosott ingben, amiben aludtunk és vártuk, hogy a harangozó fia elcsön-dítse az úrangyalát. Akkor gyorsan keresztet hánytunk magunkra, és öreganyánk vezényletével elhadartuk az esti imádságot. A vezénylet azért kellett, mert mi Lalival, őrzőtársammal és unokaöccsimmal meg-megiramodtunk a szöveggel, fél szemmel az istálló felé pislogva. Ilyenkor ő ajtatos-megróvóan ránk nézett és örökké fekete kendős fejével bólogatta a taktust, így terelt vissza bennünket a helyes-áhitatba. Öregapánk ölébe ejtett kézzel — most is emlékszem bütykös, eres kezére — elnyújtott lábbal ült a tarka terítés asztal mellett, Lajcsi bátyám meg a pitvaroszlopok támaszkodva hegyeseket sercintett a tyúkok közé.

Alig értünk az ámenig, Etel ángyom már csöndeskedett is befelé az istálló felől a zsetérel. A habos tej illata úgy terült az orrunk alá, mint egy puha, fehér kendő. Aztán kézbe kaptuk a hatalmas karéj rozskenyeret, behánytuk a még hatalmasabb bögre tejbe, megvártuk, amíg megdagad a kenyér és versenyezve befaltuk. Mire besötétedett, aludtunk, mint a mormoták.

Ezek rendszerint szombaton történtek, mivel nyárban kevés a jeles ünnep. Tudták a naptárhasználók, ilyenkor nemigen éreget rá a paraszt. De holnap búcsú lesz, István király búcsúja, s ez mérhetetlen nagy ünnep. Nincs ember az országban, aki ezt ne tudná. A töppedt szájú öregasszonyok már meghordták a kicsi templom oltárát virággal, a csitirányok meg a sánta sekrestyés szakértelmére hagyatkozva fehér fűzért sikerítettek a szent király képe köré. Estefelé a nagylányok meg a menyecskek makulatlanra söprik a házak elejét, a férfiak meg megkóstolják a valahonnan hozott hordócska bort, hogy tudják, mit kínálnak majd a vendégeknek, s közben arra gondolnak, mit ér majd a búza, amely ott lélegzik már a padláson meg a hombárban.

A nap még jó magasan járt, amikor úgy vettük észre Lalival, hogy a marhák igen szeretnének már hazamenni. Egyre csak a messi templomtorony irányába ballagtak, bele a tilosba, a lucernába, meg a kukoricába. Lali majd megveszett, annyit lótot-futott utánuk, futásban néha rám kiáltott: arra eriggy, te böszme! Böszme annyit jelent, hogy hülyegyerek. Később már csak a fácándobó botját hajigálta a kódorgók után.

— Biztosan érzik, hogy holnap búcsú lesz — mondtam.

— Lehet — vélekedett Lali mérge-sen, és ő is vágyakozva nézegetett a

fal felé, de azt, hogy hajsunk haza, mégsem merete mondani.

— Rákásszunk! — ajánlottam he-behurgyan.

— Rákásszon a rákászó rosseb! — kaffogott vissza, pedig máskor ősemeberi diadallal hajigálta partra a patak odvából kitapogatott rákokat.

— Akkor süssünk kukoricát!

— Süssön a sütögető rosseb!

— Jó, akkor én meghajtom a kukoricást, dobj egy fácajt.

Lali híres fácándobó botjával úgy el tudta trafálni a felröppenő toronykakat, csak úgy röpdöstek szét a tollai.

— Ja, majd a fejünkhöz vágják. Tele van a konyha. Búcsú lesz holnap, talán nem tudod?

Kimondta a varázsszót, hazahajtottunk. Senki sem szolt érte semmit. A konyhából mozsárcsengés és gyönyörűséges illatok hullámoztak kifelé, arany színű vert perecek, bronzos pecsenyék tűntek el a kamrában. Hátul, a kerekjászolnál Lajcsi bátyám szénát villázott és csak ennyit mondott: — Hát hazahajtottatok, ebadták? — Felszabadultan neveltünk, pillanatok alatt bekötöttük a marhákat, aztán, hajde!, föl a szénapadlásra. Két öllet szórtuk le a szénát a kerekjászolba és amikor telelet, nagy élvezettel behuppantunk.

Lajcsi bátyó homlokára tolta a gombjaivesztett katonasapkát — ki tudja, honnan maradt rá, de az istálló körül abban szeretett dolgozni —, felnyúlt a szemöldökfára a bagóért, amikor nesztelen járásával Etel ángyom jött a ház eleje felől. Nagy, sötét, szomorú szemei valami szokatlant jeleztek.

— Már megint az a ronda bagó — zsörtölődött szeliden —, hogy egy percig nem tud megenni nélküle. — Aztán elbizonytalanodott a hangja.

— Egy férfi van itt. Azt mondja, megjavítja, ami el van romolva, nem kér érte semmit, csak szállást.

Az volt a furcsa, hogy így mondta: férfi. Mert mondhatta volna azt is, ahogy falun szokás, hogy vándorló, kéregető vagy kódis.

Amikor beóvakodtunk a házba, a pitvarban egy ember ült a sámlin. Mellette a szép tisztá téglapadozatra terített viaszosvászon mindenféle szerszám, az ölében az öreg falióra. Előrehajolva ült, viselt sötét kabátgallérja mögül az akasztó messze kiágaskodott, vas színű haja az arcába hullt. Csak akkor nézett fel, amikor elébe guggoltunk és köszöntünk. Az arca olyan színű volt, mint azoké a raboké, akiket odahaza láttam a törvénszék udvarán, a szemé mély és sötét. Erre azért emlékszem, mert engem hosszabban megnézett, mint a Lalit. Lehet, hogy megérezte bennem a városi gyereket, mert meg is kérdezte. De aztán nem szolt semmit, csak dolgozott tovább. A kezére is emlékszem, mert nem paraszti kéz volt, mégis erős. Vörösréz drótból ügyes nagymutatót font, hajlított, hol kézzel, hol kéthegeyű fogóval.

Később öregapám is lehuppant a szalmafonatú székre; Lajcsi bátyám szokása szerint a pitvarszlopok dőlve bagózott. A szomszédból valamiért átszaladt a Zsombor Kati néni, ő is ott ragadt, s nem telt bele fél óra, népes gyülekezet vette körül az ügyes kezű mestert.

— Aztán tulajdonképpen honnan jött? — sercintett az oleander tövébe Lajcsi bátyám.

— Csak innen a városból — intett a fejével az idegen. — Muszáj faluzni, nincs munka.

— Pedig azt mondják, a városban jó világ van — replikázott Kis Anti, akit nemrégiben küldtek haza a katonaságtól szárazkehével, azóta csak teng-leng. — Ingyenkonyha, meg munkanélküli segély. De ki ad a parasztnak, ha éhen dölgik?

— Azt gondolják, hogy az ingyenkonyha, meg a munkanélküli segély mindenkinek kijár? De ha járna is, élhet-e alamizsnából egy ország? Na persze, nem mindenki kódis, vannak még urak is — tette hozzá csendesen és szerszám után kezdett matatni.

— Á, a városiak, mégiscsak azok az urak — legyintett Lajcsi bátyám, de én a szeméből láttam, hogy csak kutyálkodik, mert azt igen szeretett. — Látja, magának sem tudok szállást adni, mert egy ilyen úrfélet csak nem hálathatok az istállóban.

A férfi megérezte az ungorkodást, mert rögtön váltott is.

— No, hát én urat még drótozó-foltozóban nem láttam, se vándorköszörüsben. Az urak nem faluzni járnak, hanem frankot hamisítani Párizsba. És nem trógernek, meg büdös parasztnak hívják őket, hanem vindicsgréc hercegnek, meg betlen grófnak.

A hallgatóság bizonytalanul heherészni kezdett. De minél többet beszélt a csendes szavú ember, annál kevesebb lett a nevetgélés, több az elgondolkodó csend. Nem értettem, de tudtam, amit mond, azt talán nem is szabad mondani, mert valami iszonyú igazság van benne, amitől félni kell. Mégis az az érzésem támadt, ha ez az ember segítene az őrzésben, sose menne tilosba a jószág.

Elkészült a mutató, a mester körbehajította. — No, gazduram, itt a búcsúfia — mondta öregapámnak. — Ha valamikor még erre járok, majd megkérdem, hanyat ütött az óra...

Az emberek lassan elszéledtek, minket meg öreganyám elzavart aludni.

— Várjatok, intett az óracsináló. — Elhiszitek-e, hogy én rangosabb vagyok, mint az István király?

— Hinnie, fikomadta, ilyen aztán ne mondjon ám — hörkent föl öregapám.

— No, mert István királynak hátul van a rangja, nekem, Király Istvánnak meg elől.

— Figurás ember maga — ütötte hátba öreganyám — na, a menyem majd ad vacsorát, a szerszámkamrában van egy dikó, azon meghálhat.

Amikor reggel elsőt harangoztak, felrebbentek a dúcból a galambok. Mire a másodikat harangozták, ünneplőbe öltözött a ház. Amikor a harmadikat harangozták, a pitvar küszöbére dőndítette karabélyát a csendőrrjárőr.

— Hol van Király István?

— Mink aztán azt igazán nem tudjuk megmondani — vont fel a vállát Lajcsi bátyám.

— De talán még száz öregasszony se — toldotta meg öregapám.

Amikor a mise vége előtt Lalival kióvakodtunk a templomból, akkor kísérték a csendőrök végig a falun Király Istvánt. Megismert bennünket, oda is kiáltott valamit, de nem értettük a szavát, mert mögöttünk felkavargott a régi-régi panaszkodó ének: „...gyászos öltözetben teelöt-ted sírván...”

VÁRHELYI JÓZSEF